

HİKMET

ULUSLARARASI HAKEMLİ İLMİ
ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL PEER-REVIEWED JOURNAL
OF SCIENTIFIC RESEARCH

ADEKSAM
Gostivar
Makedonya - Macedonia

Yayın yılı/Year of publication: XII, Sayı/No: 24, Yıl/Year 2014/2

HİKMET
Uluslararası Hakemli İlmî Araştırma Dergisi
International Peer-Reviewed Journal of Scientific Research

Owner of the journal in the name of
ADEKSAM adına
Sahibi: Tahsin İBRAHİM

Editör - Editor in Chief
Prof. Dr. Fadıl HOCA / Prof. Dr. Fadıl HOCA

Editör Yardımcısı - Assist. Editor
Doç. Dr. Mahmut ÇELİK / Assoc. Prof. Dr. Mahmut CELIK

Danışma Kurulu - Advisory Board

Doç. Dr. Abdülmecit NUREDİN	Doç. Dr. Mensur NUREDİN
Dr. Fatma HOCİN	Doç. Dr. Aktan AGO
Dr. Garip KARTAL	Dr. Osman EMİN
Dr. Taner GÜÇLÜTÜRK	Dr. Elvin HASAN

Bilim ve Hakem Kurulu - Science and Arbitral Board

Prof. Dr. Yusuf HAMZAOĞLU	(Makedonya / Macedonia)
Prof. Dr. Numan ARUÇ	(Makedonya / Macedonia)
Prof. Dr. Muhammed Nur DOĞAN	(Türkiye / Turkey)
Prof. Dr. Recai COŞKUN	(Türkiye / Turkey)
Prof. Dr. Oktay AHMED	(Makedonya / Macedonia)
Prof. Dr. Nazım İBRAHİM	(Makedonya / Macedonia)
Prof. Dr. Necati DEMİR	(Türkiye / Turkey)
Prof. Dr. Melahat PARS	(Türkiye / Turkey)
Prof. Dr. Mirjana TEODOSİJEVIC	(Sırbistan / Serbia)
Prof. Dr. Ksenija AYKUT	(Sırbistan / Serbia)
Prof. Dr. Gazmend SHPUZA	(Arnavutluk / Albania)
Prof. Dr. Lindita XHANARI	(Arnavutluk / Albania)
Prof. Dr. Kerima FİLAN	(Bosna Hersek/BosniaHerzegovina)
Doç. /Assoc.Prof./ Dr. Adnan KADRİÇ	(Bosna Hersek/BosniaHerzegovina)
Doç. /Assoc.Prof./ Dr. Tudora ARNAUT	(Ukrayna / Ukrainian)
Doç. /Assoc.Prof./ Dr. İrina DRİGA	(Ukrayna / Ukrainian)
Prof. Dr. Vugar SULTANZADE	(Azerbaycan / Azerbaijan)
Doç. /Assoc.Prof./ Dr.Mehseti İSMAİL	(Azerbaycan / Azerbaijan)

Sekreter/Tasarım - Secretary/Design: İlker ALİ
Tercüme - Translation: Ayhan ŞABAN
İrtibat - Contact: iletisim@hikmetdergisi.org / hocafadil@hotmail.com
web: www.hikmetdergisi.org / www.hikmetjournal.org

İçindekiler

**/-mAlı/ EKİNİN MORFOSENTAKSI:
BİLGİSAYAR DERLEM BAZLI ARAŞTIRMA**

Prof. Dr. Oktay AHMED
(10 - 27)

**MAKEDONCA-TÜRKÇE ARASINDAKİ KÜLTÜR ETKİLEŞMEDE DİL
UNSURUNUN ÖNEMİ**

Prof. Dr. Lidija ARİZANKOVSKA / Prof. Dr. Fadıl HOCA
(28 - 43)

MAKEDONYA TÜRK AĞIZLARINDA EK-FİİL

Prof. Dr. Nazim İBRAHİM
(44 - 57)

**MAKEDONYA ÇOCUK VE GENÇLERİN EDEBİYATINDAN
ÖRNEKLERİNDE OTOBİYOGRAFİK KONUŞMASI**

Prof. Dr. Jovanka DENKOVA
(58 - 69)

KİŞİLİK VE ÇALIŞMA YAŞAMI

Prof. Dr. Şermin ŞENTURAN
(70 - 83)

**MAKEDONYA'DA TÜRK KADINI VE KADININ
TÜRK EDEBİYATINDAKİ YERİ**

Doç. Dr. Mahmut ÇELİK
(84 - 95)

**KIRGIZİSTAN'IN KÜRESEL VE BÖLGESEL GÜÇLER İLE
İLİŞKİLERİNE GENEL BAKIŞ**

Doç. Dr. Giray Saynur DERMAN
(96 - 113)

**REMZİ VE REMZİ'NİN TARİH MANZUMELERİNDE
19. YÜZYIL MAKEDONYA'SI**

Yrd. Doç. Dr. Haluk AYDIN
(114 - 135)

**BİR NEO-KLASİK BALKAN ŞAİRİNİN VATAN AĞIDI: ABDÜLFETTAH
RAUF'UN ŞİİRİNDE ÜSKÜP VE MAKEDONYA - 2**

Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul KARAKUŞ
(136 - 149)

**KOSOVA'DA TÜRKÇE EĞİTİMDEKİ SON GELİŞMELER VE TÜRKÇE
DERS KİTAPLARININ YAYIMI**

Dr. Taner GÜÇLÜTÜRK
(150 - 163)

LEYLA GENCER'İN SANAT KİŞİLİĞİ (LA DİVA TURCA)

Mr. sci. Gülten DVORNİC
(164 - 183)

Contents

**MORPHOSYNTAX OF THE TURKISH SUFFIX /-mAlİ/:
COMPUTER CORPUS BASED RESEARCH**

Prof. Dr. Oktay AHMED
(10 - 27)

**THE ROLE OF LANGUAGE IN INTER-LINGUISTIC (TURKISH AND
MACEDONIAN) CULTURAL INFLUENCE**

Prof. Dr. Lidija ARİZANKOVSKA / Prof. Dr. Fadıl HOCA
(28 - 43)

THE SUBSTANTIVE VERB IN THE TURKISH SPEECH IN MACEDONIA

Prof. Dr. Nazim İBRAHİM
(44 - 57)

**AUTOBIOGRAPHICAL DISCOURSE IN SOME NOVELS FROM
MACEDONIAN LITERATURE FOR CHILDREN AND YOUTH**

Prof. Dr. Jovanka DENKOVA
(58 - 69)

PERSONALITY AND WORK LIFE

Prof. Dr. Şermin ŞENTURAN
(70 - 83)

**TURKISH WOMAN IN MACEDONIA AND WOMEN'S ROLE IN
LITERATURE**

Assoc. Prof. Dr. Mahmut CELİK
(84 - 95)

**A GENERAL VIEW TO THE KYRGYZSTAN'S RELATIONS WITH THE
REGIONAL AND GLOBAL POWERS**

Assoc. Prof. Dr. Giray Saynur DERMAN
(96 - 113)

MACEDONIA IN THE 19th CENTURY IN HISTORICAL SONGS OF REMZİ

Assist. Prof. Dr. Haluk AYDIN
(114 - 135)

**A NEO-CLASSICAL BALKAN POET'S REQUIEM ON MOTHERLAND:
SKOPJE AND MACEDONIA IN THE POETRY OF ABDULFETTAH RAUF - 2**

Assist. Prof. Dr. Ertuğrul KARAKUŞ
(136 - 149)

**RECENT DEVELOPMENTS IN TURKISH EDUCATION IN KOSOVO AND
PUBLICATION OF THE TURKISH EDUCATIONAL BOOKS**

Dr. Taner GÜÇLÜTÜRK
(150 - 163)

**ARTISTIC PERSONALITY OF LEYLA GENCER
(LA DİVA TURCA)**

Mr. sci. Gülten DVORŇIC
(164 - 183)

EDITORIAL

Turkish in the Macedonia and Balkans mainly publishes articles in Turkish and English, as well as the Turkish culture, literature and issues related to social and economic life, such as that containing the sole journal, peer-reviewed journal of scientific research HIKMET 24th magazines with the there are number of hands. This 24th number, nature and the different articles in different magazines, including the Turkish science is an important addition to the public, in front of the international scientific community welcomed this report of the produced.

We wish to inform you that the international scientific journal HIKMET, already present members from 7 different countries in the Scientific Board.

HIKMET journal, this 24th particularly in the number of domestic (Macedonia), including from abroad (Turkey, Serbia and Kosova) have published articles from HIKMET articles submitted from abroad and the importance of attention to the fact abroad will have an interest in our journal.

Indeed, the journal HIKMET, Macedonia and the Balkans in different countries of the EU and the U.S. sent a few library identity and size of the journal has been brought into an international think it is one of the important indicators.

Hereinafter referred to as the slow but solid steps forward, our journal will be sent home and abroad, and the articles will be published in accordance with our criteria, and even more believe will expend that the international dimension of HIKMET.

In this issue of the journal HIKMET: Prof. Dr. Oktay AHMED; MORPHOSYNTAX OF THE TURKISH SUFFIX /-mAlİ/: COMPUTER CORPUS BASED RESEARCH, Prof. Dr. Lidija ARIZANKOVSKA/ Prof. Dr. Fadıl HOCA; THE ROLE OF LANGUAGE IN INTER-LINGUISTIC (TURKISH AND MACEDONIAN) CULTURAL INFLUENCE,

Prof. Dr. Nazim İBRAHİM; THE SUBSTANTIVE VERB IN THE TURKISH SPEECH IN MACEDONIA, Prof. Dr. Jovanka DENKOVA'nın; AUTOBIOGRAPHICAL DISCOURSE IN SOME NOVELS FROM MACEDONIAN LITERATURE FOR CHILDREN AND YOUTH, Prof. Dr. Şermin Şenturan; PERSONALITY AND WORK LIFE, Asst. Prof. Mahmut CELİK; TURKISH WOMAN IN MACEDONIA AND WOMEN'S ROLE IN LITERATURE, Assoc. Prof. Dr. Giray Saynur DERMAN; A GENERAL VIEW TO THE KYRGYZSTAN'S RELATIONS WITH THE REGIONAL AND GLOBAL POWERS, Assist. Prof. Dr. Haluk AYDIN; MACEDONIA IN THE 19th CENTURY IN HISTORICAL SONGS OF REMZI, Assist. Prof. Dr. Ertuğrul KARAKUŞ; A NEO-CLASSICAL BALKAN POET'S REQUIEM ON MOTHERLAND: SKOPJE AND MACEDONIA IN THE POETRY OF ABDULFETTAH RAUF-2, Dr. Taner GÜÇLÜTÜRK; RECENT DEVELOPMENTS IN TURKISH EDUCATION IN KOSOVO AND PUBLICATION OF THE TURKISH EDUCATIONAL BOOKS, Mr. sci. Gülten DVORNIĆ; ARTISTIC PERSONALITY OF LEYLA GENCER (LA DİVA TURCA) the articles are named.

Dear readers, this issue of HIKMET bothered to send the number of articles in scientific assessments of the value of making these articles to our teachers HIKMET journal in an effort to Science and valuable members of the arbitral committee from this number. Respect and gratitude on behalf of the HIKMET and ADEKSAM, as well as technical and design issues HIKMET journal would like to thank everyone who as service in the preparation, the journal 25th HIKMET until it comes out and blows a thick encounter with the number, God entrusted you all and make merry.

**November 2014 Gostivar
Macedonia**

**Editor in Chief:
Prof. Dr. Fadil HOCA**

MAKEDONYA'DA TÜRK KADINI VE KADININ TÜRK EDEBİYATINDAKİ YERİ

316:346.2-055.2(497.7:=512.1):82
(1.02 Overview scientific article)

Doç. Dr. Mahmut ÇELİK
Makedonya-İştîp „Gotse Delçev,, Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanı,
e-mail: mahmut.celik@ugd.edu.mk

ÖZET

Çalışmamız, bazı tarihsel gerçeklerden başlayarak günümüze kadar süregelen Makedonya'daki Türklerin durumu ve Türk kadınının edebiyatımızdaki yeri hakkında görüş bildirmektedir.

Makedonya'daki Türkler tarihinin eşsiz ve vazgeçilmez bir parçasıdır. Makedonya, asırlarca farklı etnik kökenden gelen bir çok topluluğun bir arada yaşadığı, Balkan yarım adasının merkezinde bulunan bir ülkedir. Makedonya Cumhuriyeti çok etnik yapıya sahip bir devlettir. Makedonya yüzyıllar boyunca İlirler, Yunanlılar, Romalılar, Slavlar, ve diğer birçok büyük ve önemli topluluğun yaşamış olduğu bölgedir. XIV yüzyılın sonunda, Makedonya Osmanlı hakimiyetine girince kısa zamanda ülkenin nüfüsü Türklerle doldu. Bu yüzden de bu topraklar da kültür ve gelenekleri bakımından büyük izler bırakmışlardır. Bu izleri Makedonya Türkleri halen kendi aralarında yaşatmaktadırlar.

Bu izleri Makedonya Cumhuriyetinde yaşayan Türk kadını da tamamen kendi gelenek ve göreneklerine sahip çıkmışlardır. Ülkede Türk kadınının profil farklılığı yaşadığı bölgeye bağlı olarak değişir. XX yüzyılda ortalarında Türk Kadını Makedonya Cumhuriyetinde eğitim açısından, halkı sosyal eğilimler hakkında bilinçlendirme teşfikkisi olmuştur.

Bu çalışmamızda ülkedeki Türk kadınının sosyal statüsünün incelenmesi ve karşılaştırması yapılmıştır. Özellikle şehirlerde yaşayan ve kırsal bölgelerde yaşayan Türk Kadının profil farklılığı üzerinde vurguda bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Makedonya, Türk, örf, adet, kadın, edebiyat.

TURKISH WOMAN IN MACEDONIA AND WOMEN'S ROLE IN LITERATURE

Assoc. Prof.Dr. Mahmut CELIK

*Macedonia – Stip University of “Goce Delchev”
Department of Turkish Language and Literature,
mahmut.celik@ugd.edu.mk*

SUMMARY

In the introduction of this study a short summary given about the Turkish people that live in Macedonia started from historical facts and women's role in literature.

Turks in Macedonia are indispensable and unique figure of history. Macedonia is a country that situated in the center of the Balkan, in which many different ethnic groups, societies live throughout the history. The Republic of Macedonia is a country where endowed with plenty of ethnic structures as well as during the centuries, Ilirians, Greeks, Romanians, Slavians and some important nations have lived in Macedonia. At the end of 14th century, most population of country has been increased with Turks when the Macedonia entered dominance of the Ottoman Empire. Therefore, they have left big track in terms of the culture and tradition. Those tracks still live between Turks who live in Macedonia.

Therewithal, Turkish women have been protecting their own traditions and customs in Republic of Macedonia. However, the differences of profile of Turkish women depends on the areas where they live as the different part of the century. At the middle of 20th century, Turkish women have been promoter for raising awareness in terms of education and social trends as well.

In this project, the comparison is made examination of social statue of the Turkish women at the same time the profile of Turkish women's differences had been emphasis for those who live in city or in rural areas.

Key words: Macedonia, Turkey, customs, women, literature.

GİRİŞ

Makedonya Türklerin 500 yıla yakın Osmanlı'nın hakimiyetinde kalmıştır. Balkanların Türkleşmesinde İskan siyaseti olarak Osmanlı, yörük Türklerini Konya Karaman'dan, Tatar Türklerini ise Bergama'dan getirmiştir. Türkler aslında bu coğrafyaya Osmanlıdan önce de gelmişler. Mesela Peçenekler, Uzlar, Kumanlar ne yazık ki bu Türk kavimleri kültürlerini ve dillerini kaybettikleri için Hristiyan olmuşlardır.¹ Ancak Osmanlı'nın sayesinde bu topraklar tekrar istikrara kavuşurken, böyle ihtişamlı bir imparatorluğu yıkabilmeleri için yüzyıllar gerekmiştir, çünkü atalarımız imparatorluğun temellerini çok sağlam dikmiştir. Büyük üstadımız Yavuz Bülent Bakiler, Balkanlardaki Türk soydaşlarını asla unutmayan, atalarından yadigâr kalan güzel Üsküp'ü ve kanlı Kosova'yı gezerken bura Türklerinin hep yanında olabilmesi için "Üsküp'ten Kosova'ya" adlı yapıtı bizlere miras olarak bu güzel eseri bıraktı. Eseri okurken Makedonya ve Kosova Türk'lerinin canlar acısı çilesi hissedilir. Makedonya'yı terkederken bu acıları çocuklar ve kadınlar en çok hissetmişlerdir. Bu çileler günümüze kadar Makedonya'nın bazı yerlerinde hala hissedilmektedir.

1991 yılında yeni kurulan Bağımsız Makedonya Cumhuriyeti bazı demokrasi adımların atılmasıyla Türk kadınının da sosyal yapısını daha yüksek bir düzeye çıkarmak, düşünce özgürlüğüne sahip olmak hedef alınmıştır. Kız çocukları ve kadınlar konusunda, en uygar toplumlarda bile çağlar boyu alışagelmış ön yargılar vardır. Bunun içinde sağlam düşünce üretmek, fikirlerini desteklemek, bağımsız kılmak, kadın haklarını desteklemek, kadınların sağlık durumu ile ilgilenmek, örf ve adetlerine sahip çıkar hale gelmeleri amaçlanmıştır².

Türk toplumunda kadın hayatının, yüzyıllar boyunca değişmelere uğradığı görülür. Bu değişmelerin sebebi toplumsal, dinsel ve siyasal gelişmeler aynı zamanda yabancı kültürlerin etkisi de çok büyüktür. Türk kadınına edebi eserlerdeki yeri Türk toplumunun geçirdiği bu medeniyet ve kültür değişimi süreçlerine göre genel olarak üç dönem çerçevesinde yer verilmiştir. İslamiyetten önce ki Türk Edebiyatı döneminde kadınların durumu, İslamiyet 1 Yavuz Bülent Bakiler, Üsküp'ten Kosova'ya, Yakın Plan Yayınları 2012 , İstanbul Say. 60 2Квалификација не жаните од етничките заедници, ИБ Интернационал-Скопје 2014

sonrası döneminde ve Batı etkisinde gelişen edebiyatımızın eserlerinde Türk kadınının durumunu değerlendirmemiz gerekir.

Eski Türk toplumlarında aile en önemli sosyal birlik olduğundan, ailenin temelini teşkil eden kadın, Türk destanlarında ve Türk felsefesinde öyle yüce bir mertebeye kurulmuştur ki kadını öylesine yüce bir varlık haline getiren töreye ve kültüre hayran olmamanın imkanı yoktur. Kadın, erkeğin biricik yoldaşı ve çocuklarının anası olmak gibi önemli bir vazifeye görevlendirilmiştir. Daha da önemlisi Türk Milletinin tek bereket kaynağıdır. Kendisine verilen bir takım haklardan dolayı hanların, hakanların, cengaverlerin öntünde saygıyla eğildikleri bir şeref abidesidir.³

Kadının Türk destanlarındaki yeri, sosyal hayattaki üstün ve muhterem mevkiinin aynıdır, onu ilahi bir varlık, bir dişi Tanrı gibi düşünmüşlerdir. Yaratılış destanında Tanrı'ya insanları ve dünyayı yaratması için fikir ve ilham veren Ak Ana bir kadındı. Oğuz'un annesi Ay Kağan da böyle, mukaddes bir kadındı. Gene Oğuz Kağan'ın ilk karısı ışıktan ikinci karısı ise ağaçtan doğmuş mukaddes kadınlardır. Bu kadınların güzellikleri Oğuz Kağan Destanında bir peri masalı ahengiyle söylenir; gülen gökler, kutup yıldızları, ırmak dalgası saçlar, inci gibi dişler ve güzellik karşısında süt gibi, kırmızı gibi olup eriyişler halinde anlatılır.⁴

İslamiyet'ten önce ve göçebelik devrinde kadın devrinin erkek tipine yaklaşır. Onun gibi atabiner, ok atar, kılıç kullanır. Hatta düşmanla savaşır. Yerleşik hayata geçildiğinde ve İslamiyet kabul edildikten sonra kadın erkekten daha pasif, kahramanlık niteliklerini kaybetmiş bir aşk ve haz konusu olmuşlar dönemin sanatçıları eserlerinde.

Ela gözlüm, ben bu ilden gidersem

Zülfü perişanın, kal melil melil

Kerem et, aklından çıkarma beni Ağla göz yaşımı sil melil melil⁵

3<http://www.bilinmeyenturktarihi.com/islam-oncesi-turklerde-kadinin-yeri.html>

4BanarlıNihad Sami, Resimli Türk edebiyatı tarihi, I Cilt. Say.33, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971

5Kabaklı Ahmet, Türk edebiyatı, II cilt, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 1994 say. 802

.....

Bu tür konular, halk edebiyatında ki Karacaoğlan'ın koşmalarından başlayarak Divan edebiyatı sanatçılarının gazellerine kadar konusu aşk olan eserler meydana getirmişlerdir. Karacaoğlanda ki konu edilen kadının ismi Elif'tir. Elif adında bir güzeli çok sık anmış olmasına rağmen, bir dalda durucu ve tek güzele bağlanıcı değildir. Her gittiği diyarda yepyeni güzeller ardında koşmuştur⁶. Özellikle Fuzuli ve Baki'de çok derin bir lirizm ile bu konularını her beyitinde görmek mümkündür.

Aşk derdiyle hoşem el çek ilacımdan tabib

Kılma derman kim helakim zehri dermandadır

Açıklama: Fuzuli aşkıyla yanıp tutuşurken hiç kimseden de şikayetçi değildir, ona göre aşk ızdırabının tükenüşü, hayatının tükenişidir.⁷

Fuzuli gazellerinin dışında aşkın kutsallığını, iki sevgilinin birbirine kavuşamayanlarını ve onların feryatlarını Leyla ve Mecnun mesnevisinde en mükemmel bir şekliyle dile getirmiştir.

Ya Rab bela-yı aşk ile kıl aşma meni

Bir dem bela-yı aşktan etme cüda meni

Ya Rab mana cism ü can gerekmez

Cananesüz cihan gerekmez

Eser birbirine kavuşmadan trajik bir şekilde sona erir.⁸

Yine diğer bir divan edebiyatı sanatçılarımızdan Bakinin de kadınlara bağlılığını yazdığı tüm gazelerinde görülür.

Ferman-i aşka can iledir inkiyadımız

Hüküm-i kazaya zerre kadar yok inadımız⁹

⁶Kabaklı Ahmet, Say. 799

⁷Ergül Müslim, Fuzuli, hayatı, sanatı ve eserleri, Gökşin Yayınları, Zafer Matbaası, 1984. İstanbul say.26-27

⁸Ergül Müslim, Age. 41-44

⁹Onan Necmettin Halil, İzahlı divan şiiri antolojisi, Maarif Matbaası, İstanbul 1940 s..154

Açıklama: Aşkın fermanına canla boyun eğerez, kaderin hükmüne karşı zerre kadar inadımız yoktur. Görüldüğü gibi Baki bu beyitte aynı ahlak prensibinden ilham alarak, kazanın hükmünü değiştirmek için uğraşmak beyhude olduğu gibi aşk sultanının emrine de karşı gelmemek, bilhakis ona canlı, başlı itaat etmek lazım geldiğini söylüyor.¹⁰

Edebiyatımızda Batılılaşma hareketleri XIX y.y. başlayınca Türk toplum hayatındaki köklü değişmeleri, fikir ve yenilik hareketlerini yansıtan bu edebiyat, bir asırlık zaman içinde hayli yenilikler sığdırmıştır. Divan edebiyatının asırlarca akan bir ırmak süküneti halindeki klasikliği onda görülmez. Ardarda gelen sanat hamleleri yapılmıştır.¹¹ Bu dönem Tanzimat edebiyatı olarak edebiyatımızda adlandırılacaktır. Tanzimat edebiyatı, Tanzimat Dönemi kültürel ve siyasi hareketlerinin sonucu olarak ortaya çıkmış edebiyat akımı. 3 Kasım 1839'da Mustafa Reşid Paşa tarafından ilan edilen Gülhane Hattı Hümayunu da denilen yeni leşme beratının yürürlüğe konmuş olmasından doğmuştur¹². Bu dönem edebiyatında sanatçılarımız düzyazıyla daha fazla eserler meydana getirmeye başlayacaklar. Konular daha fazla ailenin toplumdaki yeri, aşk konuları tamamen arkaplanda bırakılacaktır,

Kadınlarla ilgili yazılmış olan eser o dönmede Şinasi'nin bir tiyatro eseri aydınlatıcı bilgi olarak "ŞairEvlenmesi"dir.

Özeti: Şairliğe özenen romantic huylu, işsiz, güçsüz ve parasız *Müştak Bey*, adlı delikanlı mahallesinde *outran Kumru* isimli bir kızı sever ve bu kız ile evlenmek ister. *Habbe Kadın* ve *Ziba Dudu*, bu evlilik için aracı olurlar.

*Nikahtan sonar genç şair Müştak Bey'e Kumru'nun çirkin ve yaşlı ablasını gelin olarak getirirler. Bu bayanın adı Sakine Hanım'dır. Bu oyunda din adamlığı görevini kötüye kullanan Ebüllâklâka da yerini alır. Hikmet Bey, genç şair Müştak Bey'in arkadaşıdır. İşte bu Hikmet Bey, Ebüllâklâka'ya rüşvet vererek arkadaşı Müştak Bey'i bu zor durumdan kurtarır.*¹³

10Onan Necmettin Halil, Age. Say. 156

11Kabaklı Ahmet, Türk edebiyatı, III cilt, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 1994 say. 1

12Kabaklı Ahmet, Say. 4

13Kabaklı Ahmet, say.40

Şinasi'nin şiirinden biralıntı:

Eşi yok bir güzeli sevdi beğendi gönlüm

*Kıskanır kendi gözünden yine kendi gönlüm.*¹⁴

Özellikle kadın emansipasyonu konusunda çalışmalar hızlandırılmıştır. Medeni evlilikler, tek eşlilik, kadınların giyimkuşamları ve gibi gelişmeler bu dönemde görülmeye başlamıştır. Bu tür gelişmeler her alanda edebiyatımıza dadoğrudan doğruya yansımıştır.

Bu gelişmeler cumhuriyet döneminde daha büyük bir hız kazanacaktır. Bu dönemde ise kadın imgesi yazarların en çok önemle üzerinde durduğu konulardan birisi olacaktır. Kadın bu dönemde tamamen toplum içinde yerini almaya özen gösterecektir. Yeni açılan okul ve üniversitelerde ve Atatürk'ün teşvikiyle aydın ve çağdaş olmak için kadınların verdiği mücadele Türk toplumunda daha sağlam bir yer almayı hak kazanacaklar. Kadın-erkek ilişkileri, kadının cinsel yönden uğradığı baskılar Türk sanatçılarımızın eserlerinde ana konular olacaktır. Bu dönemde Reşat Nuri Güntekin'ni "Feride" ondan sonra Halid Ziya Uşaklıgil "Aşk Memnu" ve bu konuda değer bir sürü yeni roman, hikaye ve şiir türünde Türk kadınına adanmış eserler yayınlanacaktır. Bu konularla ilgili çok değerli eserler meydana getiren Türk edebiyatının duayenlerinden Nazım Hikmet, Orhan Veli, Melih Cevdet, Atilla İlhan, Yahya Kemal, Faruk Nafiz, Ahmet Muhip Dıranas ve diğerleri.

Fahriye Abla

Hava keskin bir kömür kokusuyla dolar,

Kapanırdı daha gün batmadan kapılar.

Bu, afyon ruhu gibi baygın mahalleden,

Hayalimde tek çizgi bir sen kalmışsin, sen!

¹⁴Kabaklı Ahmet, say.33

Hülyasındaki geniş aydınlığa gülen

Gözlerin, dislerin ve ak pak gerdaninla

Ne güzel komsumuzdun sen, Fahriye Abla!

Ahmet Muhip

Mukaddes Karın

Sen ey kırmızı gözlü ana

Sen ey kahredip yaratan,

Sen ey köprü atlarında sularla yanyana yatan

Sen ey yangınlı meydanların sesi..

Sen ey şiirlerin şiiri, bestelerin bestesi,

Sen ey kardeşim, sen ey kahrolası

Sen ey darağaçlık

..... *Nazım Hikmet¹⁵*

Bugün Makedonya’da ki Türk ailelerinde, kadın ve erkek, adeta birbirini tamamlayan iki unsur haline gelmiştir. Ailede birinin üstünlüğü söz konusu olduğunda, erkek öndedir ve etkindir. Aslında Türk kadını, kendisi çok güçlü olsa bile, sosyal açıdan erkeği öne çıkararak hem onu yüceltir, hem de ailenin içindeki dengeleri gözetir. Kadın eğer erkeği evinde yoksa, onun bütün işlerini üstlenir ve yerine getirir. Bu konuda sadece çevredeki koşullara göre hareket etmek gereğini duyar.

Bu topraklarda yaşayan Türk halkı, coğrafyanın özeliği, iş imkanların olmamayı ve toprağa bağlı bir hayat onları ekonomik güçlüklerle itmektedir. Bu zor koşullar nedeniyle Türk kadını da nasibini alamaktadır ve ister istemez tarlada kocasının yanında olmak zorundadır. Bütün bu zorluklara rağmen örf ve adetleriyle geleneklerinden uzaklaşmadılar. Kılık kıyafetleri, yemek

15Kaya Fahri, Nazım Hikmet şiirler, Birlik Yayınları, Üsküp 1983.

yeme usulleri, düğün adetleri 500 yıl önceki halini muhafaza etmektedir. Bu durumda onların kültürlerine sahip çıktıklarını göstermektedir. Yörük kadınları, gül yüzlü ve utangaç kadınlardır. Utangaçtırlar çünkü onlar köylerde yaşadıkları için, fazla insan şehir insanıyla pek temaz etmedikleri için daha çekingen kalmışlar”. Yörük kadınına uzaktan bile görsenez tanırız. Çünkü kılık kıyafetlerindeki renkler bizim bildiğimiz renklerdir.

Sarı, kırmızı yeşil, mavi renkli kıyafetler bizim eski tarihimizde de vardı. Yaşlı kadınların başlarında fes bulunmaktadır. Genç kızlar başlarında eşarp, diz kapaklarının altına kadar uzanan don, altında çoğunlukla siyah çorap, üstte bir “entari”, onun üzerine bir kazaktan müteşekkil kıyafet giymektedirler. Çocukların Üzerlerinde nazar boncukları takarlar Bu kişiler tarafında Misafir edildiğinizde gözlerinin parladıklarını hissedersiniz, hele Türkiye’den gelen bir Türk olduğunu anlarsa bütün kapılar ardına kadar açılır.

Makedonya’daki Türk kadını ister Doğuda olsun ister Batıda olsun çalışma hayatına atılmaktan memnun olduklarını, yıllarca eğitim görerek kazandıkları bilgileri ve edindikler itecrübeleri gelecek Türk nesillerine, aktarmaktan büyük mutluluk duymaktadırlar. Kendileriyle birlikte aynı hanede yaşayan büyükanne, babaanne, dede, çocukların bakımını üstlenmiş olmaları dolayısıyla, çalışmalarının ve toplumsal ve kültürel etkinliklere katılmalarının mümkündür. Birçok Türk kadını, ev ve ev dışında geleneksel olarak kadına ait olan işlerde kendilerine yardımcı olmalarını da kendi sosyal ve kültürel gelişmeleri açısından Türk toplumunda önemli bir factor olabilirler.

Batı Makedonya Türk kadınına sosyo- ekonomi ve kültürel açıdan durumları Doğuya kıyasla daha iyi olmalarına rağmen, yıllarca eğitimden uzak kalmaları ister Batı Türk Kadını ister Doğuda yaşayan Türk kadını toplumdaki yerini sağlayamamıştır.¹⁶

16Yaşar, Abdurrahman; “Bağımsız Devlet Olduktan Sonra Makedonya’da Genel Durum ile Türklerin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Durumları”, Makedonya’da Rumeli

Bugün Batı Makedonya Türk kadınları hernekadar eğitime önem verseler de hala memnunedici bir rakama ulaşılmış değiller. Bu yüzden Makedonya'da Türk kadınıni pek nadir yüksek makamlarda görebiliriz. İnanırız ki Türkçe okulların açılması özellikle Doğudaki liseler ve İştip kentide Türkoloji Bölümü, Batıda ise Gostivar kentinde Türkçe dilinde yeni açılan Uluslararası Vizyon Üniversitesi Makedonya'nın tüm Türkleri Allah'ın izniyle hakketikleri makamlara gelecekler.

Sonuç

Sonuç olarak, Atalarımızın Türkadınına yöneltmiş olduğu çok değerli birkaç sözünü hatırlatmak istiyorum. Başta büyük önder Mustafa Kemal Atatürk'ün söylediği *“Ey kahraman Türk kadını, sen yerde sürüklenmeye değil, omuzlar üzerinde göklere yükselmeye layıksın”*. İlk Türk Hakanından Bilge Kağan kitabesindeki hitabına başlarken, şöyle diyor *“ Sizler Anam Katun, Büyük Annelerim, Hala ve Teyzelerim, Prenseslerim...”*

KAYNAKÇA - BIBLIOGRAPHY

1. Abadan, Nermin, “Türk Toplumunda Kadın”, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, 1979, Ankara.
2. Banarlı Nihad Sami, Resimli Türk edebiyatı tarihi, I Cilt. Say.33, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971
3. Bakiler Yavuz Bülent, “Üsküp’tenKosova’ya”, Yakın Plan Yayınları 2012 , İstanbul
4. Çayırılı, Necati ; ”Makedonya Türkleri”, Türkler, C.20, Ankara 2002, s.444 - 454.
5. Engüllü, Suat; “Balkan Savaşlarından Günümüze Kadar Makedonya’da Yaşayan Türklerin Toplumsal, Ekonomik, Kültür-Eğitim Durumu ve Göçler”, Makedonya’da Rumeli Türklerinin Tarih ve Kültürleri Panelleri ve Konferansı (Mayıs, Aralık 1995 ve Mayıs 1996), İzmir MAK-GÖÇ, İzmir 1996.
6. Galima Musime, “Turan’ın Alp Kızları İpek yolu Efsaneleri”, Şa-to Yayınları; İstanbul 2001.
7. İbrahimgil, M. Zeki; “Makedonya’nın Sosyal-Kültürel Yapısı ve Türk Vakıf Eserlerinin Bugünkü Durumu”, Makedonya’da Rumeli Türklerinin Tarih ve Kültürleri Panelleri ve Konferansı (Mayıs, Aralık 1995 ve Mayıs 1996), İzmir (MAK-GÖÇ), İzmir 1996,
8. Kabaklı Ahmet, Türk edebiyatı, II ve III cilt, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 1994
9. Turan, Ömer ; “Balkan Türklerinin Dini Meseleleri”, Yeni Türkiye, Türk Dünyası Özel Sayısı II, Sayı 16, Ankara 1997,s. 1744.
10. Yaşar, Abdurrahman; “Bağımsız Devlet Olduktan Sonra Makedonya’da Genel Durum ile Türklerin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Durumları”, Makedonya’da Rumeli Türklerinin Tarih ve Kültürleri Panelleri ve Konferansı (Mayıs, Aralık 1995 ve Mayıs 1996), İzmir (MAK-GÖÇ), İzmir 1996,

11. Каракамишева, Тања, Малцински права, Македонска политика, Култура,2004
12. Тренеска, Рената, „Националните малцинства и нивните права во Република Македонија“..Годишник на правниот факултет-Скопје, 1999/2001
13. Квалификација не жаните од етничките заедници, ИБ Интернационал-Скопје 2014
14. <http://www.turansam.org/makale.php?id=160>
15. <http://www.bilinmeyenturktarihi.com/islam-oncesi-turklerde-kadinin-yeri.html>